

חינוך לחיים

פרשת מסעי

"והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול" – אומר רש"י שהסיבה היא "לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו".

מכאן הוכיח הגר"ש וולבה זצ"ל שכל ראש המופקד על אנשים מתחתיו (הורה-מורה) יש עליו תביעה ואחריות שצריך לדאוג להם.

וכך מצינו בפרה אדומה – תבוא אמו ותקנח הצואה, כך תבוא פרה ותכפר על העגל – ומזה למדנו שמוטל על ההורים לקנח ולכפר על מעשי בניהם.

וכך מצינו בפר' פנחס שהוזכרו שם אביו וסביו כדי להראות שהמעשה נבע מתוקף היותו איש שלום, ולא מחמת קנאות סתמית, הרי שהזכרת הסבא באה לומר שהצאצא עשה את המעשה מכח שקיבל מהסבא. כך במעשה הרע של קורח הוכרח כביכול להיזכר שם אבי המשפחה – יעקב, אלא שביקש יעקב שלא יוזכר שמו במעשה קורח שנאמר "ובקהלם אל תחת כבודי".

וכך ביקש יעקב "ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלוקים" – שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף, שלא ימצא פסול בזרעי.

וכך כותב הרמח"ל במסילת ישרים 'ואלה הם הרועים האמיתיים של ישראל שהקב"ה חפץ בהם הרבה, שמוסרים עצמם על צאנו, ודורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם בכל הדרכים, ועומדים תמיד בפרץ להתפלל עליהם ולבטל הגזירות הקשות ולפתוח עליהם שערי הברכה... והוא עניין כהן גדול שאמרו עליו ש"היה לבקש רחמים על דורם-ולא ביקשו"

וגם בלאו הכי ההורים מחויבים מעצמם זה שהביאו את צאצאיהם לעולם, להיות אחראים עליהם ובמיוחד בדוגמה האישית שהרי "ברא כרעה דאבוה" והיא החינוך הגדול ביותר שקיים בעבור ילדיו. ולכן אם חלילה קורה איזה דבר אין להם להתעלם ולומר "ידינו לא שפכו את הדם הזה" אלא ישתדלו לנקות ולסדר את מה שעשה בעבר, ולדאוג לעתיד שלא תגרם תקלה על ידו ח"ו.

כי ראינו בפרשת מטות "ונבח הלך וילכוד את קנת ואת בנותיה ויקרא לה נבח בשמו" - "ויקרא לה נבח", לה אינו מפיך ה', וראיתי ביסודו של ר' משה הדרשן, לפי שלא נתקיים לה שם זה, לפיכך הוא רפה שמשמע מדרשו כמו "לא" [רש"י].

שואל אמן החינוך הרש"ר הירש, אם בין כך ובין כך לא נתקיים לה שם זה, לשם מה התורה מספרת לנו שנבח קרא עיר בשמו? מתרץ הרב הירש, בנוהג שבעולם, מלכים ושליטים קוראים את שמות הערים הגדולות של מדינתם על שמם, כדי להאדיר את שמם ותהילתם בעיני בני עמם, וכדי ששמם יישאר חקוק בזכרונם ויהא נישא בכפיהם. באה התורה ללמדנו כי אין בזה שום ערך ותכלית, אדם קורא עיר על שמו, אבל לא נותר מזה כלום. הדבר היחיד שמשאיר אחריו האדם, אלו מעשיו הטובים, מהם נהנו בני עמו בחייו ויוסיפו ליהנות ממנו גם לאחר מותו. ובניו שממשיכים את מורשתו ודרכו.

כך אמרו חז"ל, עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים. וכן כתוב בירושלמי - "אין עושין נפשות מצבות לצדיקים, דבריהם הן זכרון".

אחת הדוגמאות הבולטות בכך היא רש"י עצמו, שהרי מקום קבורתו לא נודע, ואין שום מצבה לזכרו, אבל שום דבר לא חסר, בזכרון האומה רש"י עודנו חי וקיים, ואת תורתו ופירושי הוגים ולומדים רבבות אלפי ישראל דבר יום ביומו. במהלך שיעור אחד, קם אחד התלמידים ושאל את רבו, היכן מת רש"י? נענה הרב ואמר לו, במסכת מכות דף י"ט, ולמרבה התמיהה שפשטה על פניו, הסביר את כוונתו. במסכת הזו נקטע פירושו של רש"י באמצע, ושם כתב תלמידו "רבנו גופו טהור ויצאה נשמתו בטהרה ולא פרש יותר, לדידנו שם מת רש"י".

וכן לגבי הבנים - רואים שבני ראובן גד וחצי שבט המנשה מבקשים ממשה כך: "ויגשו אליו ויאמרו גדרות צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו". בו ברגע משה נוזף בהם ומתקן את טעותם: "בנו לכם ערים לטפכם וגדרות לצאנכם" משה מקדים את הילדים לפני בעלי החיים - הממון, ובעצם מחליף את הסדר. משה לימד אותם לקח בערכים ובסדרי העדיפויות - קודם המשפחה והילדים שהם המטרה ומשאת החיים וגולת הכותרת היא חינוך הילדים והכוונתם בנתיבות החיים ורק אח"כ הרכוש שהוא המשני וטפל אליו כי מהרכוש לא נשאר לך זכר אבל אם תשקיע בחינוך הילדים הם ישארו לשם ולשארית לדרכך ומורשתך - "עמלנו אלו הבנים" את עיקר העמל והיצירתיות עלינו לנתב לחינוך הילדים.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com